

Комаха-пила

Для боротьби з чорним і сливовим пильщиками важливо знати, які вони на вигляд і на якій стадії свого розвитку пошкоджують рослини

Іван Мринський, канд. с.-г. наук, Херсонський державний аграрно-економічний університет

До найнебезпечніших шкідників плодів сливи й інших кісточкових належать чорний і жовтий сливові пильщики. Пошкодження, що завдають личинки пильщиків, спричиняють опадання плодів, а в окремі роки можуть повністю знищити урожай. Обидва види трапляються по всій території України. Належать до ряду перетинчастокрилі родини справжні пильщики. Шкоджають на сливах подібно, але розрізняються морфологічно.

Для ефективної боротьби з ними важливо наперед детально знати, як вони виглядають та як себе поведуть на різних стадіях свого розвитку.

ЧОРНИЙ ПИЛЬЩИК

Відроджені личинки проникають усередину зав'язі й живляться м'якушем і незатвердлою кісточкою. Личинки першого віку харчуються м'якушем зав'язі в верхинній частині. Личинки другого і третього віку виїдають середню частину плоду. З пошкодженого плода витікає бура камедь, змішана з екскрементами. Екскренти мають «клопиний» запах. За час розвитку личинки 3–6 разів переходять із плода в плід.

Масове обсипання пошкоджених плодів сливи відбувається в третій декаді травня – на початку червня. В осередках масового розмноження пильщик може пошкодити до 95% плодів сливи. Найшкідливіший в районах із достатнім зволоженням і у зрошуваних садах.

Кількість поколінь – 1. Зимуюча стадія – личинки-еонімфи в ґрунті на глибині 3–10 см (у сухій землі – до 15 см).

Уражені рослини

Личинка пильщика сливового жовтого

Личинки чутливі до весняних заморозків і масово гинуть за температури -4°C .

Імаго завдовжки 4–5 мм, тіло чорне, блискуче; вусики короткі, 9-членикові, ниткоподібні, коричнево-жовті; ноги бурувато-жовті; крила прозорі, з буруватими жилками. Яйце розміром $0,3 \times 0,6$ мм, напівпрозоре, білувате із зеленуватим відтінком.

Личинка завдовжки 6–8 мм, дещо зігнута, має 10 пар ніг; починаючи з другого віку, виділяє секрет із різким запахом. Колір личинки варіює. Трапляються зеленувато-білі й світлувато-жовтуваті. Голова помаранчево-жовтого кольору або коричнева.

Лялечка завдовжки 5–6 мм, завширшки 2,5–3 мм, жовтувато-біла, вільна, кокон бурий, видовженоовальний. Навесні за прогрівання верхнього шару ґрунту до $+8^{\circ}\text{C}$ еонімфи перетворюються на пронімф, які заляляковуються. Лялечка розвивається 7–14 днів.

Вихід імаго з ґрунту починається за 5–7 діб до початку цвітіння сливи – у третій декаді квітня. Додатково живляться нектаром і пилом квіток кісточкових плодів культур (аличі, дикої груші, терену та ін.). Коли температура повітря досягне $+15^{\circ}\text{C}$, після спарювання самка за допомогою яйцекладу робить надріз під епідермісом чашечки бутонів або напіввідкритих квіток і відкладає одне, рідше два яйця. Плодючість – від 20 до 60 яєць. Ембріональний розвиток триває від 4 до 12 діб.

Самці відмирають після спарювання, самки – після відкладання яєць. Виходити з яєць личинки починають в кінці цвітіння і закінчують на 3–5-й день після скидання пелюсток.

Личинка пильщика сливового чорного

Живлення триває 21–28 діб. Личинки, що завершили розвиток, найчастіше опиняються на землі, перебуваючи усередині пошкодженого плода. Після обпадання залишають плід і зариваються в ґрунт для коконування.

ЖОВТИЙ ПИЛЬЩИК

Комаха пошкоджує сливу, абрикосу, терен, вишню, черешню, черемху та інші кісточкові породи. Відроджені личинки пильщика харчуються навколоплідником, а в середніх і старших віках вона харчується незатвердлою кісточкою. Одна личинка пошкоджує до 6 плодів. Уся зав'яз і зелені плоди, пошкоджені личинками, опадають. У Криму іноді знищує до 30–80% урожаю.

Кількість поколінь – 1. Зимуюча стадія – личинка старшого віку в щільному овальному коконі в ґрунті завглибшки 4–6 см, рідше до 15 см. Частина личинок діапазує 2–3 роки.

Тіло імаго майже цілком жовте, блискуче. Очі подовжені. Вусики 9-членикові, рудувато-жовті. Крила прозорі з жовтими жилками, основа птеростігми затемнена. Яйцеклад помітно коротший задньої гомілки. Ноги жовтенькі, а задньоспинки у самців зазвичай чорненькі. Самці завдовжки 4–5 мм, самки – 5–6 мм.

Яйце зеленувато-біле. Личинка жовтувато-білого кольору з бурою або помаранчевою головою, має 7 пар черевних ніг. За весь час розвитку личинка линяє 4 рази. Максимальна її довжина 6–8 мм. Лялечка відкритого типу, біла, в коконі.

Навесні личинки заляльковуються за 2–3 тижні до початку цвітіння сливи. Початок вильоту дорослих пильщиків відбувається за три-вісім днів до цвітіння сливи і збігається з масовим цвітінням аличі й порозовіння бутонів у ранніх сортів сливи. Виліт шкідника триває 11–12 днів, охоплюючи період розпушення бутонів і цвітіння сливи пізніх сортів. Масовий літ пильщика збігається з масовим цвітінням ранніх сортів сливи.

Після додаткового живлення нектаром і пилом та спарювання на другий-третій день після вильоту самка від-

Пильщик сливовий жовтий

кладає по одному яйцю на бутони й квіти в надріз, зроблений яйцекладом. Тривалість життя імаго – 3–16 днів. Плодючість самки до 70 яєць. Розвиток яйця триває 9–14 днів. У кінці травня з'являються перші личинки жовтого сливового пильщика.

Личинка розвивається 14–25 днів. У середині червня личинки старшого віку падають на землю з падалицею, потім залишають її і йдуть на глибину 10–15 см на зимівлю.

ЗАХИСТ ВІД ШКІДНИКА

Агротехнічний метод. Система агротехнічного методу охоплює осінню оранку ґрунту в міжряддях і обробіток у пристовбурних кругах, а також культивування ґрунту наприкінці масового обсіпання пошкоджених слив.

Механічний метод. Як безпосереднє знищення шкідника практикують обривання пошкодженої личинками пильщика зав'язі з подальшим її знищенням шляхом закопування в ґрунті на великій глибині.

Хімічний метод. Економічний поріг шкодочинності: під час цвітіння – 5% пошкоджених квіток; у період утворення молодих плодів – 3–4% заселених зав'язей. Найефективнішим є обприскування інсектицидами у фенофазу рожевого бутону. ■

Пильщик сливовий чорний